

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Філософський факультет

ПРОГРАМА

додаatkового випробування зі спеціальності

«історія філософії»

для вступників до аспірантури

Затверджено
вченою радою філософського факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
Протокол № 8 від 23 квітня 2018 р.

*Голова вченої ради філософського факультету
А.Є.Конверський*

Київ – 2018

Укладачі: доктор філософських наук, професор Кононенко Т.П., доктор філософських наук, професор Александрова О.В., доктор філософських наук, професор Бичко І.В., кандидат філософських наук, професор Бугров В.А., кандидат філософських наук, доцент Бобошко Н.М, кандидат філософських наук, доцент Бокал Г.В., кандидат філософських наук, доцент Варениця О.П., кандидат філософських наук, доцент Кириченко М.С., кандидат філософських наук, доцент Труш Т.В.

ВСТУП

Історія філософії у сучасному колі української і світової розмислової культури. Характер та засоби збереження, осмислення і дослідження філософської спадщини. Внутрішні принципи самоорганізації історії філософії як науки. Формування сучасною філософією джерельної основи власної історії.

Періодизація історії філософії на тлі світового культурного процесу. Тяглість і неперервність філософської думки в історії. Проблеми узагальнень в історії філософії, спроб встановлення єдиного культурно-історичного знаменника. Історія філософії як непересічна цариця набуття творчих і креативних ідей. Історіографія найвагоміших праць з історії філософії.

Література

Виндельбанд В. От Канта до Ницше. История Новой философии в ее связи с общей культурой и отдельными науками. – М., 1998.

Гегель Г.В.Ф. Лекции по истории философии. Кн. Первая. – СПб., 1993.

Рассел Б. История западной философии. – К., 1995.

Рорти Р. Историография философии: четыре жанра // Джохадзе И. Неопрагматизм Ричарда Рорти. – М., 2001. – С. 180-198.

Ясперс К. Всемирная история философии. Введение. – СПб., 2000.

****

Бичко А.К., Бичко І.В., Табачковський В.Г., Ярошовець В.І. Філософія як історія філософії: Підручник. – К., 2010.

Горський В.С. До питання про ідентичність історії філософії як науки // Наукові записки. – Т.25. Філософія та релігієзнавство – К., 2004. – С. 3-7.

Історія філософії. Підручник: У 2 т. /За ред. В.І. Ярошовця. – К., 2007, 2008.

Історія філософії. Словник. /За заг. ред. В.І. Ярошовця. – К., 2012.

Історія філософії: Підручник. /За ред. В.І. Ярошовця. – К., 2010.

Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Т. 1. – К., 2009.

Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Т. 2. – К., 2011.

Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Т. 3. – К., 2013.

ФІЛОСОФІЯ СХОДУ

Історія філософії південної Азії

Ведичні витоки індійської філософії. Класичні даршани Індії: санх'я, йога Патанджалі, вайшешика, ньая, міманса. Скептицизм чарваки і локаяти, філософський зміст вчення джайністів. Філософія буддизму.

Історія філософії східної Азії

Специфіка філософської культури Китаю. Філософія конфуціанства (жуцзя), даосизму (даоцзя), моїзму (моцзя), і легізму (фацзя). Китайські неодаосизм та неоконфуціанство. Специфіка філософської культури Японії.

Середньовічна філософія ісламських та іудейських мислителів

Калям та головні теми філософських диспутів ісламського світу в Середньовіччі. Філософія аль-Кінді, аль-Фарабі, Ібн Сіні (Авіценни). Філософські вчення суфіїв: Газалі та Ібн Арабі. Перипатетизм Ібн Рушда (Аверроеса). Специфіка філософської культури іудейського світу в Середньовіччі. Вчення Маймоніда (РаМБаМ).

Література

- Аверроэс (Ибн Рушд) Опровержение опровержения. – К., 1999.
- Аль-Газали Весы деяний и другие сочинения. – М., 2004.
- Аль-Фараби Социально-этические трактаты. – Алма-Ата, 1973.
- Васубандху. Энциклопедия буддийской канонической философии (Абхидхармакоша). – СПб., 2006.
- Голоси стародавньої Індії. Антологія давньоіндійської літератури. – К., 1992.
- Древнекитайская философия. Собр. текстов : В 2 т. – М., 1972–1973.
- Завгородній Ю., Луценко Д. «Вайшешика-сутри» Канади (І. 1.1 - 48): переклад та історико-філософський коментар // Філософська думка. – 2006. – №6.
- Завгородній Ю.Ю. Рецепція індійської філософії в Україні. – К., 2013.
- Ибн Сина Книга знания: Избранные философские произведения. – М., 1999.
- Капранов С.В. «Ісе моногатарі» як пам'ятка японської релігійно-філософської культури доби Хейан. – К., 2004.
- Капранов С.В. Сінто у соціокультурних трансформаціях ХІХ-ХХ століття. – К., 2014.
- Маймонид. Путеводитель растерянных. – М., 2003.
- Місце філософії в інтелектуальних традиціях Сходу / Ю.Ю.Завгородній, С.В.Капранов, К.В.Малахова, А.Ю.Стрелкова, О.А.Ярош. – К., 2013.
- Стрелкова А.Ю. Буддизм: філософія порожнечі. – К., 2015.

*****

- Исаева Н.В. Шанкара и индийская философия. – М., 1991.
- Кобзев А.И. Философия китайского неоконфуцианства. – М., 2002.
- Махариши Патанджали. Йога-Сутра. Санскрит и пять вариантов перевода. – Х., 2002.

- Радхакришнан С. Индийская философия. – СПб., 1994. – Т. 1-2.
Торчинов Е.А. Религии мира: Опыт запредельного. – СПб., 1998.
Фэн Ю-лань. Краткая история китайской философии. – СПб., 1998.
Чаттерджи С., Датта Д. Индийская философия. – М., 1994.
Чжуан-цзы. Ле-цзы. – М., 1995.
Шохин В.К. Школы индийской философии: Период формирования (IV в. до н. э. – II в. н. э.). – М., 2004.

АНТИЧНА ФІЛОСОФІЯ

Філософія досократичного періоду

Виникнення філософії у Стародавній Греції: соціально-економічні, політичні та культурні передумови.

Мілетська школа: Фалес (Талес), Анаксимандр, Анаксимен. Геракліт Ефеський. Піфагор (Пітагор) та піфагорейці. Елейська школа: Ксенофан, Парменід, Зенон. Емпедокл і Анаксагор. Левкіпп і Демокріт.

Антична філософія класичного періоду

Софісти. Протагор, Горгій: поворот до антропологічної проблематики.
Сократ: філософія як етика; проблема методу.

Платон: вчення про ідеї; «теорія» пізнання; вчення про душу; про призначення філософа. Арістотель: теоретико-пізнавальна та логічна проблематика; вчення про категорії; психологія. Метафізика: вчення про чотири причини, “чим бутність”, потенція, енергія, ентелехія.

Елліністично-римська філософія

Епікуреїзм: Епікур, Тит Лукрецій Кар. Стоїцизм: Зенон з Кітіона, Хрісіпп, Сенека, Епіктет, Марк Аврелій. Скептицизм: Піррон. Секст Емпірик. Еклектизм: Цицерон, Варрон. Неоплатонізм: Плотін: вчення про три онтологічні іпостасі.

Література

- Аврелій Марк. Наодинці з собою. Роздуми. – Л., 2007.
Антологія кинизма. Фрагменти сочинень кинических мыслителей: Антисфен, Диоген, Кратет, Керкид, Дион. – М., 1996.
Антологія мировой философии : В 4 т. – М., 1969. – Т. 1, ч. 1.
Аристотель. Сочинения : В 4 т. – М., 1976–1983.
Арістотель. Нікомахова етика. – К., 2002.
Арістотель. Політика. – К., 2003.

Диоген Лаэртский. О жизни, учениях и изречениях знаменитых философов. – М., 1986.
Платон. Бенкет. – Л., 2005.
Платон. Держава. – К., 2005.
Платон. Діалоги. – Харків, 2008.
Платон. Собр. соч. : В 4 т. – М., 1990–1994.
Плотин. Космогония. – М., 1995.
Плотин. Эннеады : В 2 кн. – К., 1995–1997.
Римские стоики: Сенека, Эпиктет, Марк Аврелий. – М., 1995.
Сенека Луций Анней. Философские трактаты. – СПб., 2000.
Сенека Луцій Анней. Моральні листи до Луцілія. – К., 2005.
Тіт Лукрецій Кар. Про природу речей. – К., 1986.
Фрагменты ранних греческих философов. – М., 1989. – Ч. 1.
Фрагменты ранних стоиков. – М., 1998. – Т. 1–2.
Хрестоматия по истории философии. От Лао-Цзы до Фейербаха. – М., 1998.

*****

Арним Г. История античной философии. – Изд. 2-е. – М., 2007.
Асмус В.Ф. Античная философия. – М., 1998.
Жмудь Л.Я. Пифагор и его школа. – Л., 1990.
Кессиди Ф.Х. От мифа к логосу. Становление греческой философии. – СПб., 2003.
Кессиди Ф.Х. Гераклит. – М., 1982.
Лосев А.Ф. История античной эстетики. Ранняя классика. – М., 1963.
Лурье С.Я. Демокрит: Тексты, перевод, исследования. – Л., 1970.
Маковельский А. О. Древнегреческие атомисты. – Баку, 1946.
Реале Дж., Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней. Античность. – СПб., 1994.
Соневецкий М. Історія грецької літератури. Рання доба. – Рим, 1970. – Т. 1.
Татаркевич В. Історія філософії. – Т. 1. Антична і середньовічна філософія. – Л., 2006.
Тихолаз А.Г. Геракліт. – К., 1995.
Целлер Э. Очерк истории греческой философии. – СПб., 1996.
Шичалин Ю.А. История античного платонизма. – М., 2000.

ФІЛОСОФІЯ СЕРЕДНІХ ВІКІВ ТА ДОБИ ВІДРОДЖЕННЯ

Патристика

Архетипи середньовічної свідомості. Бог і світ. Віра та розум. Дух. Одкровення. Апостольські отці. Отці апологети: Іустин Флавій, Татіан. Вчення

Тертуліана. Капподакійський гурток. Вчення Августина Аврелія. Філософські погляди Северина Боеція. Розмисли Максима Сповідника та Іоанна Дамаскіна.

Схоластична філософія

Іоанн Скот Еріугена. Докази буття Бога у вченні Ансельма Кентерберійського. Вчення П'єра Абеляра. Філософія святого Франциска Ассізьського та погляди Бонавентури. Філософсько-теологічне вчення Томи Аквінського. Філософія Іоанна Дунса Скота. Зміст філософських поглядів Роджера Бекона. Містичне вчення Мейстера Екхарта. Аввероїзм в філософії Середньовіччя. «Лезо» Вільяма Оккама. Філософський містицизм Григорія Палами. Філософське вчення Ніколи Кузанського.

Філософія доби Відродження

Творчість Данте Аліг'єрі та Франческо Петрарки в історії середньовічної філософії. Гуманізм доби Відродження (Марсіліо Фічіно, Піко делла Мірандолла). Натурфілософія доби Відродження (Дж. Бруно). Гуманістична концепція християнської філософії Еразма Роттердамського. Утопічні проекти доби Відродження (Т.Мор, Т.Кампанелла). Творчість М. Монтеня. Містична філософія Я.Б'юме.

Література

- Абеляр П. Історія моїх страждань. Листування Абеляра й Елоїзи. – Л., 2004.
- Абеляр П. Теологические трактаты. – М., 1995.
- Августин Аврелий (Блаженный). Энхиридион, или о вере, надежде и любви. – К., 1996.
- Августин. Сповідь. – К., 1999.
- Ансельм Кентерберійський. Сочинения. – М., 1995.
- Антология мировой философии : В 4 т. – М., 1969. – Т. 1, ч. 2; Т. 2.
- Антология средневековой мысли: Теология и философия европейского Средневековья : В 2 т. – СПб., 2002.
- Бонавентура. Путеводитель души к Богу. – М., 1993.
- Боецій Северин. Розрада від філософії. – К., 2002.
- Боецій Аніцій Манлій Северин. Теологічні трактати. – Л., 2007.
- Григорий Нисский. Об устройении человека. – СПб., 2000.
- Данте Аліг'єрі. Божественна комедія : Поема. – Х., 2006.
- Данте Алигьери. Монархия. – М., 1999.
- Іоанн Дунс Скот. Трактат о Первоначале. – М., 2001.
- Максим Исповедник. Творения преподобного Максима Исповедника. – Кн. 1–2. – М., 1993.
- Мейстер Экхарт. Духовные проповеди и рассуждения. – М., 1991.

- Монтень М. Опыты : В 3 кн. – М., 1992.
Николай Кузанский. Соч. : В 2 т. – М., 1979.
Ориген. О началах. – СПб., 2007.
Петрарка Ф. Сочинения философские и полемические. – М., 1998.
Ранние отцы церкви. – Брюссель, 1988.
Тертуллиан. Избранные сочинения. – М., 1994.
Тома Аквінський. Коментарі до Арістотелевої «Політики». – К., 2003.
Фома Аквинский. Сумма против язычников. – Долгопрудный, 2000. –
Кн. 1.

*****

- Баумейстер А. Тома Аквінський: вступ до мислення. Бог, буття і пізнання – К., 2012.
Жильсон Э. Философия в средние века. От истоков патристики до конца XIV века. – М., 2004.
Пашук А. І. Нариси з історії філософії середніх віків. Академічний курс. – К., 2007.
Пінкерс Серве (Теодор) Джерела християнської моралі: її метод, зміст та історія – К., 2013.
Татаркевич В. Історія філософії. – Т. 1. Антична і середньовічна філософія. – Л., 2006.

НОВА ФІЛОСОФІЯ XVI-XVIII СТОЛІТЬ

Феноменальність зародження Модерної філософської думки у Європі XVI ст.: схоластичний культурний простір; нова література, мистецтво і архітектура; географічні відкриття і колоніальні рухи; нова наука. Втілення основ нових форм мислення у філософії емпіризму: Ф.Бекон, Т. Гоббс, Д. Локк, Дж. Берклі, Д. Г'юм.

Підстави новітньої раціоналістичної методології у філософській спадщині Р. Декарта та картезіанство. Філософія оказіоналізму: А.Гейлінкс і Н.Мальбранш. Філософія Б.Паскаля. Вияви зразків модерного філософування у теоретичній спадщині Б. Спінози і Г.В. Ляйбніца.

Філософія Просвітництва

Філософія європейського просвітництва у Британії (Кембріджські платоніки, парадигма теорії І. Ньютона), Франції (Вольтер, Ж.-Ж. Руссо, Е. Конділь'як, Ж. Ламетрі, П. Гольбах, Д. Дідро) та Німеччині (Х. Вольф, О. Баумгартен, Й. Гердер). Філософія історії Д.Віко.

Література

- Английские материалисты XVIII в. : В 3 т. – М., 1967–1968.
- Антология мировой философии : В 4 т. – Т. 2. – М., 1970.
- Беркли Дж. Алкифрон, или Мелкий философ. – СПб., 1996.
- Беркли Дж. Соч. – М., 1978.
- Бэкон Ф. Соч.: В 2 т. – М., 1971–1972.
- Вико Дж. Основания новой науки об общей природе наций. – М.; К., 1994.
- Вольтер. Философские сочинения. – М., 1996.
- Вольф Х. Метафизика // Христиан Вольф и философия в России. – СПб., 2001.
- Гельвецій К.А. Про людину, її розумові здібності та її виховання. – К., 1994.
- Гердер И.Г. Идеи к философии истории человечества. – М., 1977.
- Гердер И.Г. Избр. соч. – М.; Л., 1959.
- Гоббс Т. Бегемот. – К., 1996.
- Гоббс Т. Левіафан, або Суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної. – К., 2000.
- Гоббс Т. Соч.: В 2 т. – М., 1989. – Т. 1.
- Г'юм Д. Трактат про людську природу: Спроба запровадження експериментального методу міркувань про об'єкти моралі. – К., 2003.
- Декарт Р. Метафізичні роздуми. – К., 2000.
- Декарт Р. Міркування про метод, щоб правильно спрямовувати свій розум і відшукувати істину в науках. – К., 2001.
- Декарт Р. Соч.: В 2 т. – М., 1989 – Т. 1; 1994 – Т. 2.
- Кондильяк Э. Соч.: В 3 т. – М., 1980–1982.
- Лейбниц Г. Соч. : В 4 т. – М., 1982–1989.
- Лок Д. Два трактати про врядування. – К., 2001.
- Локк Д. Розвідка про людське розуміння : У 4 кн. – К., 2002.
- Локк Д. Соч. : В 3 т. – М., 1985–1988.
- Мальбранш Н. Про пошук істини. Міркування про природу людського розуму й спосіб, у який його слід використовувати, аби уникати заблудження в науках. – К., 2001. – Т. 1–2.
- Паскаль Б. Думки про релігію. – Львів, 1995.
- Паскаль Б. Мысли. – М., 1995.
- Паскаль Б. Письма к провинциалу. – К., 1997.
- Паскаль Б. Трактаты; Полемиические сочинения; Письма. – К., 1997.
- Рид Т. Исследование человеческого ума на принципах здравого смысла. – СПб., 2000.
- Руссо Ж.-Ж. Об общественном договоре. Трактаты. – М., 1998.
- Руссо Ж.-Ж. Про суспільну угоду, або про принципи політичного права. – К., 2001.
- Смит А. Теория нравственных чувств. – М., 1997.
- Спиноза Б. Об усовершенствовании разума. – М.; Х., 1998.
- Спиноза Б. Соч. : В 2 т. – Изд. 2-е, стер.– СПб., 2006.

- Спиноза Б. Этика // Избранные произведения : В 2 т. – М., 1957. – Т. 2.
Спіноза Б. Теологічно-політичний трактат. – К., 2003.
Юм Д. Соч. : В 2 т. – М., 1966.
Фейербах Л. История философии нового времени от Бекона Веруламского до Бенедикта Спинозы // История философии : Собр. произв. : В 3 т. – М., 1974. – Т. 1.

*****

- Асмус В. Ф. Декарт. – М., 2006.
Быховский Б.Э. Гассенди. – М., 1974.
Гусев В.І. Західна філософія XVII–XVIII ст. – К., 1998.
Гусев В.І. Історія західноєвропейської філософії XV–XVII ст. – К., 1994.
Длугач Т.Б. Дени Дидро. – М., 1986.
Кочарян М.Т. Поль Гольбах. – М., 1978.
Кузнецов В.Н. Французский материализм XVIII века. – М., 1981.
Кузнецов В.Н., Мееровский Б.В., Грязнов А.Ф. Западноевропейская философия XVIII в. – М., 1986.
Кузнецов В. Н. Европейская философия XVIII века: Учеб. пособие. – М., 2006.
Михаленко Ю.П. Бэкон и его учение. – М., 1975.
Момджян Х.Н. Французское просвещение XVIII века. – М., 1983.
Панич О. О. Розвідки з історії скептицизму в британно-американській епістемології: монографія. Ч. 1 : Британська модерна філософія (Гоббс, Локк, Барклі, Х'юм, Рід). – Донецьк, 2007.
Реале Дж., Антисери Д. Западная философия. От истоков до наших дней. – СПб., 1996. – Кн. 3.
Себайн Дж.Г., Торсон Т.Л. Історія політичної думки. – К., 1997.
Скратон Р. Коротка історія новітньої філософії: Від Декарта до Вітгенштайна. – К., 1998.
Стрельцова Г.Я. Паскаль и европейская культура. – М., 1994.
Субботин А.Л. Мандевиль. – М., 1986.
Татаркевич В. Історія філософії. – Т. 2. Філософія Нового Часу до 1830 року. – Л., 1999.

Філософія німецького ідеалізму

Докритична філософія І.Канта: природничо-наукова та метафізична проблематика. Філософія критичного періоду. «Критика чистого розуму». Практична філософія. «Критика практичного розуму». Поняття здатності судження. Антропологія І.Канта. Кантівське осмислення держави. Популяризація та «перші інтерпретації» кантівської філософії.

Система І.Г. Фіхте у її відношенні до критичної філософії. Поняття науковчення. Основні принципи науковчення. Місце практичної філософії в філософській системі Фіхте. Поняття «філософії історії». Ідея нації.

Філософія Ф.В.Й. Шеллінга. Система трансцендентального ідеалізму. Натурфілософія Шеллінга і проблема теоретичного природознавства. Співвідношення позитивної і негативної філософії. Особливості тлумачення проблеми свободи. Філософія міфології. Філософія одкровення.

Ранні праці Г.В.Ф. Гегеля. «Феноменологія духу» як вступ до філософської системи Гегеля. Основні принципи гегелівської теорії пізнання. «Наука логіки»: структура та основні проблеми. Структура філософії духу. Філософія права. Філософія історії. Предмет та поняття «історії філософії».

Антропологічний матеріалізм Л.Фоєрбаха. Проект нової філософії.

Філософія німецького романтизму

Історичні та соціальні передумови виникнення філософії романтизму. Філософія абсолютного ідеалізму Ф.Шлегеля. Філософія історії та філософія культури. Генеза філософських поглядів Новаліса. Філософія історії Новаліса. Естетично-містичний пантеїзм Гельдерліна.

Література

Виндельбанд В. Философия в немецкой духовной жизни XIX столетия. – М., 1993.

Гаман И. Г., Якоби Ф. Г. Философия чувства и веры. – СПб., 2006.

Гегель Г.В.Ф. Лекции по истории философии. – СПб., 1993.

Гегель Г.В.Ф. Лекции по философии истории. – СПб., 2000.

Гегель Г.В.Ф. Наука логики : В 3 т. – М., 1970–1972.

Гегель Г.В.Ф. Основы философии права, або Природне право і державознавство. – К., 2000.

Гегель Г.В.Ф. Феноменологія духу. – К., 2004.

Гегель Г.В.Ф. Философия истории. – СПб., 1992.

Гегель Г.В.Ф. Философия права. – М., 1990.

Гегель Г.В.Ф. Философия религии : В 2 т. – М., 1976–1977.

Гегель Г.В.Ф. Энциклопедия философских наук : В 3 т. – М., 1974–1977.

Кант И. Антропология с прагматической точки зрения. – СПб., 1999.

Кант И. Из рукописного наследия (материалы к «Критике чистого разума» *Opus postumum*). – М., 2000.

Кант И. Соч. : В 6 т. – М., 1963–1966.

Кант И. Трактаты и письма. – М., 1980.

Кант И. Критика чистого разума. – К., 2000.

Кант И. Критика практического разума. – К., 2004.

Кант И. Пролегомени до кожної майбутньої метафізики, яка може постати як наука. – К., 2005.

Кассирер Э. Жизнь и учение Канта. – СПб., 1997.

Кожев А. Введение в чтение Гегеля. – СПб., 2003.

Мислителі німецького романтизму. – Івано-Франківськ, 2003.

- Новалис. Гейнрих фон Офтердинген. Фрагменты. Ученики в Саисе. – СПб., 1995.
- Новалис. Гимны к ночи. – М., 1996.
- Фейербах Л. История философии : В 3 т. – М., 1967.
- Фейербах Л. Соч. : В 2 т. – М., 1995.
- Фейербах Л. Сущность христианства. – М., 1965.
- Фихте И.Г. Наставления к блаженной жизни. – М., 1997.
- Фихте И.Г. Наукоучение 1801 года. – М., 2000.
- Фихте И.Г. Речи к немецкой нации. – СПб., 2009.
- Фихте И.Г. Соч. : В 2 т. – СПб., 1993.
- Хайдеггер М. Кант и проблема метафизики. – М., 1997.
- Шеллинг Ф.В. Философия искусства. – М., 1999.
- Шеллинг Ф.В.Й. Идеи к философии природы как введение в изучение этой науки. – СПб., 1998.
- Шеллинг Ф.В.Й. Ранние философские сочинения. – СПб., 2000.
- Шеллинг Ф.В.Й. Система мировых эпох: Мюнхенские лекции 1827–1828 гг. в записи Эрнста Ласо. – Томск, 1999.
- Шеллинг Ф.В.Й. Соч. : В 2 т. – М., 1987–1989.
- Шеллинг Ф.В.Й. Философия откровения. – СПб., 2000.
- Шеллинг Ф.В.Й. Философия мифологии. В 2 т. – СПб., 2013
- Шлегель Ф. Эстетика. Философия. Критика : В 2 т. – М., 1983.
- Шлейермахер Ф. Речи о религии. – К., 1994.
- Эстетика немецких романтиков: Сб. текстов. – СПб., 2006.

*****

- Булатов М.А. Немецкая классическая философия. В 2 ч. – К., 2006.
- Габитова Р.М. Философия немецкого романтизма: Гельдерлин, Шлейермахер. – М., 1989.
- Гаер М. Світ Канта: біографія. – К., 2007.
- Історія філософії: підручник: у 7 т. Т. 4. Німецька філософія Нового часу / Д. Є. Прокопов, Н. М. Бобошко, В. А. Титаренко ; за ред. д-ра філос. наук, проф. В. І. Ярошовця. – К., 2013.
- Ильин И.А. Философия Гегеля как учение о конкретности Бога и человека. – СПб., 1994.
- Карась А. Філософія громадянського суспільства у класичних теоріях і некласичних інтерпретаціях. – К.; Л., 2003.
- Кузнецов В.Н. Немецкая классическая философия второй половины XVIII – начала XIX века. – М., 1989.
- Кушаков Ю.В. Нариси з історії німецької філософії Нового часу. – К., 2006.
- Шинкарук В.И. Теория познания, логика и диалектика И. Канта. – К., 1974.

СУЧАСНА ФІЛОСОФІЯ

Класична та неklasична парадигми філософування. Передумови формування сучасної (неklasичної) філософії. Руйнування монологічності класичної філософії. Критика філософії Гегеля й обґрунтування нового розуміння філософії. Особливості сучасної філософії.

Позитивізм та другий позитивізм

О.Конт. Ідея філософії науки. Смысл поняття «позитивне». Три стадії розвитку. Принципи класифікації науки. Філософія Д.-С.Мілля. Основні положення вчення Г.Спенсера. Позитивістський еволюціонізм. Вчення Р.Авенаріуса та Е.Маха: життєвий ряд, інтродукція, принципова координація, досвід як єдина реальність та нейтральні елементи.

Неокантіанство

Формування неокантіанства. Марбурзька школа: Г.Коген, П.Наторп, Е.Кассірер. Трансцендентальний метод, тлумачення «речі-у-собі». Баденська (Фрайбурзька) школа: В.Віндельбанд, Г.Ріккерт, Е.Ласк. Методологія наукового дослідження. Філософія цінностей. Історико-філософська концепція В.Віндельбанда.

Неогегельянство

Ідея абсолюту Ф.Бредлі. Філософія держави Б.Бозанкета. Вчення Д.Мак-Таггарта. Історизм Р.Д.Колінгвуда. Філософія духу, філософія практики та філософія історії Б.Кроче. Реальність як творчий розум Дж.Джентілле. Критичне та ірраціоналістичне тлумачення гегелівської діалектики: Р.Кронер, А.Ліберт. Французьке неогегельянство: Ж.Валь, О.Кожев, Ж.Іпполіт.

Філософія життя

А.Шопенгауер: чотирикий корінь закону достатньої підстави; вчення про світ. «Світ як воля й уявлення». Ф.Ніцше: вчення про людину; переоцінка всіх цінностей, воля до влади.

Академічна філософія життя: В.Дільтей, Г.Зіммель. Вчення про світогляд. Методологія історичного пізнання. Філософія культури О.Шпенглера. А.Бергсон: час і тривалість; інстинкт, інтелект та інтуїція, «творча» еволюція і поняття «життєвого пориву».

Прагматизм

Ч.С.Пірс. Теорія сумніву-віри; метод науки, принцип Пірса. В.Джемс. Вчення про метод і «чистий» досвід. Тлумачення практики, теорія істини; релігійні погляди. Інструменталістська версія прагматизму Дж.Дьюї. Філософсько-освітні ідеї.

Література

- Авенариус Р. Философия как мышление о мире сообразно принципу наименьшей меры сил. – Изд. 2-е, стер.: [репр. изд.]. – М., 2007.
- Авенариус Р. Человеческое понятие о мире. – СПб., 1901.
- Антология мировой философии в 4-х т. – Т.3. – М., 1971.
- Бергсон А. Собрание сочинений в четырех томах. – М., 1992. – Т. 1.
- Бергсон А. Творческая эволюция. – М., 1998.
- Валь Ж. Несчастное сознание в философии Гегеля. – СПб, 2006.
- Виндельбанд В. Избранное: Дух и история. – М., 1995.
- Виндельбанд В. История древней философии. – К., 1995.
- Виндельбанд В. История Новой философии : В 2 т. – М., 2000.
- Виндельбанд В. История философии. – К., 1997.
- Дильтей В. Воззрение на мир и исследование человека со времен Возрождения и Реформации. – М., 2000.
- Дильтей В. Описательная психология. – СПб., 1996.
- Дильтей В. Типы мировоззрения и обнаружение их в метафизических системах // Культурология. XX век : Антология. – М., 1995.
- Дильтей В. История молодого Гегеля. Виндельбанд В. Відновлення гегельянства. – К., 2008.
- Дьюї Дж. Моральні принципи в освіті. – Л., 2001.
- Дьюї Дж. Реконструкція в філософії. – М., 2001.
- Джемс В. Прагматизм. Эбер М. Прагматизм, исследование его различных форм. Юшкевич П. О прагматизме. – К., 1995.
- Джеймс У. Введение в философию. – М., 2000.
- Джеймс У. Многообразие религиозного опыта. – М., 1993.
- Джентиле Дж. Введение в философию. – СПб., 2000.
- Зиммель Г. Избранное. Т.1. Философия культуры. – М., 1996.
- Зиммель Г. Избранное. Т.2. Созерцание жизни. – М., 1996.
- Ильин И.А. Философия Гегеля как учение о конкретности Бога и человека : В 2 т. – СПб., 1994.
- Ипполит Ж. Логика и существование. – СПб., 2006.
- Кассирер Э. Жизнь и учение Канта. – СПб., 1997.
- Кассирер Э. Избранное. Опыт о человеке. – М., 1998.
- Кассирер Э. Познание и действительность. Понятие субстанции и понятие функции. – М., 2006.
- Кассирер Э. Философия символических форм : В 3 т. – М.; СПб., 2002.
- Кожев А.В. Введение в чтение Гегеля: Лекции по Феноменологии духа, читавшиеся с 1922 по 1939 г. в Высшей практической школе. – СПб., 2003.

- Конт О. Дух позитивной философии. – СПб, 2001.
- Кроче Б. Антология сочинений по философии. История. Экономика. Право. Этика. Поэзия. – СПб., 1999.
- Мах Э. Анализ ощущений и отношение физического к психическому. – М., 2005.
- Мах Э. Основные идеи моей естественно-научной теории познания и отношение к ней моих современников // Новые идеи в философии : Сб. – СПб., 1913. – № 2.
- Міл Д. Про свободу. Роздуми про представницьке врядування. – К., 2001.
- Наторп П. Кант и Марбургская школа // Наторп П. Избранные работы. – М., 2006.
- Ницше Ф. Избр. произведения : В 3 т. – М., 1994.
- Ніцше Ф. Повн. збір. творів : У 15 т. – Л., 2004. – Т. 1.
- Ницше Ф. Соч. : В 2 т. – М., 1990.
- Ницше: Pro et Contra. – СПб., 2001.
- Ніцше Ф. Так казав Заратустра; Жадання влади. – К., 2003.
- Ніцше Ф. По той бік добра і зла. Генеалогія моралі. – Львів, 2002.
- Пирс Ч.С. Избранные философские произведения. – М., 2000.
- Пирс Ч. Начала прагматизма. – СПб., 2000.
- Риккерт Г. Науки о природе и науки о культуре. – М., 1998.
- Риккерт Г. Философия жизни. – Киев, 1998.
- Спенсер Г. Опыты научные, политические и философские. – Мн., 1999. – т. 1. – 3.
- Спенсер Г. Синтетическая философия. – К., 1997.
- Шопенгауэр А. Афоризмы и максимы. – М.; Харьков, 1998.
- Шопенгауэр А. Мир как воля и представление. – М., 1992.
- Шопенгауэр А. О воле в природе // Шопенгауэр А. Мир как воля и представление. – М., 1993. – Т. 2.
- Шопенгауэр А. О четвероюм корне // Шопенгауэр А. Мир как воля и представление. – М., 1993. – Т. 1.
- Шпенглер О. Закат Европы: Очерки морфологии мировой истории. Т. 1. Гештальт и действительность. – М., 1998.
- Шпенглер О. Закат Европы: Очерки морфологии мировой истории. Т. 2. Всемирно-исторические перспективы. – М., 1998.

*****

- Блауберг И. И. Анри Бергсон. – М., 2003.
- Кант и кантианцы. Критические очерки одной философской традиции. – М., 1978.
- Коплстон Ф. От Фихте до Ницше. – М., 2004.
- Реале Д., Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней. Т. 4. От романтизма до наших дней. – СПб., 1997. – Гл. 9.
- Фишер К. Артур Шопенгауэр. – СПб., 1999.

Філософія марксизму та неомарксизму

Марксове тлумачення людини істотою родовою. Економічно-філософські погляди К.Маркса. Осмислення категорій праця, практика та відчуження. Формацийний підхід в історичному дослідженні. Трансформація Марксового вчення у «наукову філософію» Ф. Енгельсом.

Франкфуртська школа соціальних досліджень. Концепція соціальної деструкції у неомарксизмі М.Горкгайма та Т. Адорно. Теорія комунікативної дії Ю. Габермаса як засіб соціальної критики. Е.Фромм: екзистенційне прочитання філософії К.Маркса. Фрейдомарксизм Г.Маркузе. Д.Лукач: онтологічна інтерпретація марксизму. «Філософія надії» Е.Блоха: спроба виправдання утопії. Дискурсивна концепція ідеології Л.Альтюссера. Неомарксистський постмодернізм Ф.Джеймисона. Лаканомарксизм С.Жижека.

Літераура

- Альтюссер Л. За Маркса. – М., 2006.
- Адорно, Т. В. Негативная диалектика. – М., 2003.
- Блох Э. Тюбингенское введение в философию. – Екатеринбург, 1997.
- Блох Э. Принцип надежды // Утопия и утопическое мышление. – М.: Прогресс, 1991. – С. 49-78.
- Габермас Ю. До реконструкції історичного матеріалізму. – К., 2014.
- Габермас Ю. Роль філософії у марксизмі // Філософські студії. Спеціальний випуск журналу «Генеза». – К., 1999. – С. 84-89.
- Джеймисон Ф. Марксизм и интерпретация культуры. – М., Екатеринбург, 2014.
- Енгельс Ф. Діалектика природи // Маркс К., Енгельс Ф. Твори. Т. 20.
- Енгельс Ф. Людвіг Фейербах і кінець німецької класичної філософії // Маркс К., Енгельс Ф. Твори. Т. 21.
- Жижек, С. Возвышенный объект идеологии. – М., 1999.
- Жижек Славой. Дразливий суб'єкт: відсутній центр політичної онтології. – К., 2008.
- Лукач Д. Молодой Гегель и проблемы капиталистического общества. – М., 1987.
- Лукач Д. К онтологии общественного бытия. Прологомены. – М., 1991.
- Маркс К. Економічно-філософські рукописи 1844 року // Маркс К., Енгельс Ф. Твори. Т. 42.
- Маркс К. Тези про Фейербаха // Маркс К., Енгельс Ф. Твори. – Т. 1.
- Маркс К. Капитал. Критика политической экономии. – М., 1975.
- Маркузе Г. Одномерный человек. – М., 2003.
- Маркузе Г. Разум и революция. Гегель и становление социальной теории. – СПб., 2000.
- Фромм Э. Концепция человека у К.Маркса // Фромм Э. Душа человека. – М., 1992. – С. 375-414.
- Фромм Э. Из плена иллюзий. Как я столкнулся с Марксом // Фромм Э. Душа человека. – М., 1992. – С. 299-374.

Хабермас Ю. Моральное сознание и коммуникативное действие. – СПб, 2000.

Хоркхаймер М., Адорно Т. Диалектика Просвещения. – М.; СПб, 1997.

*****

Валіцький А. Марксизм і стрибок у царство свободи. Історія комуністичної утопії. – К., 1999.

Кушаков Ю.В. Чи є вихід із кризи, або як нам бути з марксизмом? // Філософські студії Київського університету. – К., 1995. – Вип.1. – С. 3-35.

Михайлов И.А. Макс Хоркхаймер. Становление Франкфуртской школы социальных исследований. Ч. 1: 1914-1939 гг. – М., 2008.

Рассел Б. Історія західної філософії. – К., 1995.

Фрейдизм та неофрейдизм

Філософські витоки психоаналітичних ідей. Концепція психоаналізу З.Фрейда. Онтологія несвідомого. Структура особистості. Філософські інтерпретації вчення З.Фрейда: неофрейдизм, екзистенційна психологія, структурний психоаналіз. Спадщина Фрейда і неофрейдисти. Гуманістичний психоаналіз Е.Фромма: концепція нової людини та «здорового суспільства». «Аналітична психологія» К.Юнга: колективне несвідоме.

Літераура

Лакан Ж. Функция речи и поле речи и языка в психоанализе. – М., 1995.

Фрейд З. Психоанализ. Религия. Культура. – М., 1992.

Фрейд З. Психология бессознательного: Сб. произведений. – М., 1989.

Фрейд З. Тотем и табу. – М., 2006.

Фройд З. Вступ до психоаналізу : Лекції зі вступу до психоаналізу з новими висновками. – К., 1998.

Фромм Э. Бегство от свободы. – М., 1995.

Фромм Э. Величие и ограниченность теории Фрейда. – М., 2000.

Фромм Э. Душа человека. – М., 1992.

Фромм Э. Иметь или Быть? Психоанализ и религия. Искусство любить. Исследование природы любви. – К., 1998.

Фромм Э. Миссия Зигмунда Фрейда: Анализ его личности и влияния. – М., 1996.

Хорни К., Фромм Э. Психоанализ и культура : Изб. тр. – М., 1995.

Юнг К.Г. Душа и миф: шесть архетипов. – К., 1997.

Юнг К.Г. Критика психоанализа. – СПб., 2000.

Юнг К.Г. Либи́до, его метаморфозы и символы. – СПб., 1994.

Юнг К.Г. Психология бессознательного. – М., 1994.

*****

Бабосов Е. М. Эрих Фромм. Серия: Мыслители XX века. – Мн., 2009.

- Браун Дж. Психология Фрейда и постфрейдисты. – М.; К., 1997.
- Левчук Л.Т. Психоанализ: история, теория, мистецька практика. – К., 2002.
- Старовойтов В.В. Современный психоанализ: основные школы и направления развития. – М., 2013.

Неопозитивизм, постпозитивизм, аналітична філософія

Філософія логічного атомізму Б.Рассела. Проект аналітичної філософії Л.Вітгенштейна. Неопозитивизм («третій позитивизм»). Віденське коло: М.Шлік, О.Нейрат, К.Гедель, Р.Карнап. Філософські погляди К.Поппера. Методологія дослідницьких програм І.Лакатоса. Методологічна концепція Т.Куна. Концепція «розуміння» Ст.Тулміна. Методологічний анархізм П.Фейєрабенда.

Ключові ідеї аналітичної філософії: У.Куайн, Н.Гудмен, Р.-В. Селларс. Структура аналітичних дисциплін. Застосування аналітичного методу в етиці Е.Мура. «Теорія мовленнєвих актів» Дж.Остіна. Проблема свідомості в сучасній аналітичній філософії: Д.Деннет, Дж.Серл, Г.Патнем, Г.Райл та ін.

Література

- Аналитическая философия: становление и развитие : Антология / Под ред. А. Ф. Грязнова. – М., 1998.
- Вітгенштайн Л. Tractatus logico-philosophicus; Філософські дослідження. – К., 1995.
- Витгенштейн Л. Философские работы. – М., 1994.
- Карнап Р. Значение и необходимость. – М., 1959.
- Карнап Р. Философские основания физики: введение в философию науки. – Изд. 3-е, стер. – М., 2006.
- Гудмен Н. Факт, фантазия и предсказание. Способы создания миров. Статьи. – М., 2001.
- Дамміт М. Логічні основи метафізики. – К., 2001.
- Куайн У.В.О. Слово и объект. – М., 2000.
- Кун Т. Структура наукових революцій. – К., 2001.
- Мур Дж. Э. Природа моральной философии. – М., 1999.
- Мур Дж. Э. Принципы этики. – М., 1984.
- Остин Дж.Л., Стросон П.Ф., Грайс Г.П., Хомский Н., Катц Дж. Философия языка. – М., 2004.
- Остин Дж. Как производит действия при помощи слов. Смысл и сенсibiliити. – М., 1999.
- Патнем Г. Розум, істина й історія. – К., 2003.
- Патнэм Х. Философия сознания. – М., 1999.
- Поппер К. Логика научного исследования. – М., 2005.
- Поппер К. Открытое общество и его враги. – К., 2005. – Т. 1–2.
- Райл Г. Понятие сознания. – М., 2000.
- Рассел Б.А.У. Человеческое познание, его сфера и границы. – К., 2001.

Рассел Б. Философия логического атомизма. – Томск, 1999.

Решер Н. Взлет и падение аналитической философии // Аналитическая философия: становление и развитие. – М., 1998. – С.454-465.

Фейерабенд П. Избранные труды по методологии науки. – М., 1986.

Фейерабенд П. Против метода. Очерк анархистской теории познания. – М., 2007.

*****

Боррадори Дж. Американский философ беседует с Куайном, Дэвидсоном, Патнэмом, Нозиком, Данто, Рорти, Кэйвлом, МакИнтайром, Куном. – М., 1998.

Грязнов А. Ф. Аналитическая философия. – М., 2006.

Крафт В. Венский кружок. Возникновение неопозитивизма. – М., 2003.

Пассмор Дж. Сто лет философии. – М., 1998.

Франк Ф. Дж. Философия науки. Связь между наукой и философией. – Изд. 2-е. – М., 2007.

Релігійна філософія ХХ століття

Філософія неотомізму: передумови формування, періодизація та головні різновиди. «Класичний (екзистенційний) неотомізм»: Ж.Марітен, Е.Жильсон. Антропологічна переорієнтація неотомізму: філософсько-антропологічне вчення К.Войтили. Християнський еволюціонізм П.Тейяра де Шардена. «Філософія конкретності» Г.Марселя.

Головні принципи філософії персоналізму. Американський персоналізм: Б.Боун, Дж.Хауісон, Е.Брайтмен. Особливості французького персоналізму: Ж.Лакруа, Ж.-М.Доменак, П.Рікер. Філософія особистості Е.Мунье. Діалогічний персоналізм М.Бубера. Протестантська теологія та філософія: діалектична теологія К.Барта; екзистенційна теологія П.Тілліха: пошуки нового філософсько-релігійного синтезу.

Література

Барт К. Очерк догматики: Лекции, прочитанные в Университете Бонна в летний семестр 1946 года. – СПб., 1997.

Бохенський Ю. Духовна ситуація часу // Вісник Національної академії наук України. – 1997. – № 11-12. – С. 71-77.

Бохенский Ю. М. Современная европейская философия. – М., 2000.

Бубер М. Два образа веры. – М., 1995.

Бубер М. Я і Ти. Шлях людини за хасидським вченням. – К., 2012.

Войтыла К. Личность и поступок. Антропологическое исследование. – М., 2003.

Жильсон Э. Избранное. Т. 1. Томизм. Введение в философию Св. Фомы Аквинского. – М.; СПб., 2000.

Жильсон Э. Философ и теология. – М., 1995.

Жильсон Э. Избранное: Христианская философия. – М., 2004.

Корет Э. Основы метафизики. – К., 1998.

Маритен Ж. Знание и мудрость. Религия и культура. О христианской философии. Фома Аквинский, апостол современности. – М., 1999.

Маритен Ж. Краткий очерк о существовании и существующем // Маритен Ж. Философ в мире. – М., 1994. – С. 24-51.

Маритен Ж. Философ в мире. – М., 1994.

Марсель Б. Быть и иметь. – Новочеркасск, 1994.

Марсель Г. Опыт конкретной философии. – М., 2004.

Марсель Г. Homo viator. Прологомени до метафізики надії. – К., 1999.

Мунье Э. Манифест персонализма. – М., 1999.

Мунье Э. Персонализм. – М., 1993.

Тейяр де Шарден П. Божественная Среда. – М., 1994.

Тейяр де Шарден П. Феномен человека. – М., 2001.

Тиллих П. Избранное: теология культуры. – М., 1995.

Феноменологія

Феноменологія Е. Гуссерля. Проект «філософії як строгої науки». Головні поняття трансцендентальної феноменології. Переорієнтація феноменологічних досліджень Е. Гуссерля в бік історизму. Поняття «життєсвіт».

Феноменологічна психологія Ж.-П. Сартра. Синтез екзистенційно-феноменологічних ідей у філософії М. Мерло-Понті: феноменологія тілесності.

Література

Гуссерль Е. Декартові розмірковування. Розмірковування перше // Філософські студії. Спеціальний випуск журналу “Тенеза”. – 1999. – С. 79-96.

Гуссерль Е. Досвід і судження. Дослідження генеалогії логіки. – К., 2009.

Гуссерль Е. Криза європейських наук и трансцендентальна феноменологія // Філософська думка. – 2002. – № 3. – С. 134-149.

Гуссерль Э. Идеи к чистой феноменологии. – М., 1994.

Гуссерль Э. Картезианские размышления. – СПб., 1998.

Гуссерль Э. Кризис европейских наук и трансцендентальная феноменология: Введение в феноменологическую философию. – СПб., 2004.

Гуссерль Э. Логические исследования. – Киев, 1995.

Гуссерль Э. Философия как строгая наука. – Новочеркасск, 1994.

Мерло-Понті М. Видиме й невидиме: 3 робочими нотатками. – К., 2003.

Мерло-Понті М. Феноменологія сприйняття. – К., 2001.

Сартр Ж.-П. Воображаемое. Феноменологическая психология воображения. – СПб., 2001.

*****

Вальденфельс Б. Вступ до феноменології. – К., 2002.

Вдовина И.С. Феноменология во Франции (историко-философские очерки). – М., 2009.

Кошарний С.О. Феноменологічна концепція філософії Е. Гусерля: критичний аналіз. – К., 2005.

Прехтль П. Введение в феноменологию Э.Гуссерля. – Томск, 1999.

Екзистенційна філософія

Джерела екзистенційної традиції філософування. С.К'єркегор: відкриття екзистенції. Тлумачення категорій віри, вибору і свободи. «Діалектика абсурду». Критерії розрізнення екзистенційної філософії. Фундаментальна онтологія М.Гайдеггера. Dasein як специфічно людське буття. Мова як «дім буття». Екзистенційна філософія К.Ясперса. Поняття «межові ситуації».

Французький екзистенціалізм. Філософія свободи Ж.-П.Сартра. Філософія А.Камю: життя в «абсурді» і проблема «бунту». Позитивний екзистенціалізм Н.Аббаньяно. Критика поглядів Ж.-П. Сартра, М.Гайдеггера та К.Ясперса. Екзистенціалізм як філософія можливого. «Філософія людини» Мігеля де Унамуно.

Література

Аббаньяно Н. Структура экзистенции. Введение в экзистенциализм. Позитивный экзистенциализм и другие работы. – СПб, 1998.

Больнов О. Ф. Философия экзистенциализма. Философия существования. – СПб., 1999.

Гайдеггер М. Дорогою до мови. – Л., 2007.

Камю А. Вибрані твори : У 3 т. – Х., 1996–1997.

Камю А. Сторонній: Повість. Чума: Роман. Падіння: Повість. – К., 1991.

Кіркєгор С. Наслаждение и долг. – К., 1994.

Кіркєгор С. Страх и трепет. – М., 1993.

Кіркєгор С. Повторение. – М., 1997.

Сартр Ж.-П. Буття і ніщо: Нарис феноменологічної онтології. – К., 2001.

Сартр Ж.-П. Дороги свободи : В 3 т. – Х., 1997.

Сартр Ж.-П. Нудота. Мур. Слова. – К., 1993.

Сартр Ж.-П. Проблема метода. – М., 1994.

Сартр Ж.-П. Пьесы. – М., 1967.

Сартр Ж.-П. Ситуации. – М., 1997.

Тиллих П. Кіркєгор как экзистенциальный мыслитель // Тиллих П. Избранное: теология культуры. – М., 1995. – С. 455-458.

Унамуно, М. О трагическом чувстве жизни у людей и народов; Агония христианства. – К., 1997.

Хайдеггер М. Бытие и время. – М., 1997.

Хайдеггер М. Введение в метафизику. – СПб., 1998.

Хайдеггер М. Время и бытие. – М., 1993.

Хайдеггер М. Пролегомены к истории понятия времени. – Томск, 1998.

Хайдеггер М. Работы и размышления разных лет. – М., 1993.

Хайдеггер М. Разговор на проселочной дороге. – М., 1991.

Хайдеггер М. Феноменология и трансцендентальная философия ценности. – К., 1996.

Шестов Л. Киргегард и экзистенциальная философия. – М., 1992.

Ясперс К. Всемирная история философии. Введение. – СПб., 2000.

Ясперс К. Смысл и назначение истории. – М., 1994.

*****

Бохенский Ю. М. Современная европейская философия. – М., 2000.

Єрмоленко В. Dasein Гайдеггера: від суцього до буття // Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. – К., 2011. – Т. 2. – С. 20–21.

Коплстон Ф. История философии. XX век. – М., 2002.

Пассмор Дж. Сто лет философии. – М., 1998.

Хабермас Ю. Хайдеггер, творчество и мировоззрение // Историко-философский ежегодник. 1989. – М., 1989.

Філософська антропологія, філософська герменевтика

Антропологічний поворот М.Шелера. Тлумачення людини: А.Гелен та Г.Плеснер. Культура як «життєвий стиль» Е.Ротгакер. Людина як «культурна істота»: М.Ландман.

Герменевтичні пошуки М. Гайдеггера: герменевтичне коло. Філософська герменевтика Г.-Г. Гадамера. Герменевтика як метод гуманітарних наук і як вчення про буття. Мова як носій розуміння. Герменевтична феноменологія П.Рікера. Універсальне значення герменевтики в гуманітарних науках.

Література

Гадамер Х.-Г. Истина и метод. Основы философской герменевтики. – М., 1988.

Гадамер Г.-Г. Истина і метод. Т. 1 : Герменевтика I: Основи філософської герменевтики. – К., 2000.

Гадамер Г.-Г. Истина і метод. Т. 2 : Герменевтика II : доповнення. Показчики. – К., 2000 .

Гадамер Г.-Г. Герменевтика і поетика : Вибрані твори. – К., 2001.

Гелен А. О систематике антропологии // Проблема человека в западной философии. – М., 1988. – С. 152-201.

Плеснер Х. Ступени органического и человек: Введение в философскую антропологию. – М., 2004.

Проблема человека в западной философии: Переводы. – М., 1988.

Рикер П. Время и рассказ. – М., 2000. – Т. 1–2.

Рикер П. Герменевтика. Этика. Политика. – М., 1995.

Рикер П. Конфликт интерпретаций: Очерки о герменевтике. – М., 1005.

Рікер П. Історія та істина. – К., 2001.

Рікер П. Сам як інший. – К., 2002.

Шелер М. Избранные произведения. – М., 1994.

Шелер М. Ресентимент в структуре моралей. – СПб., 1999.

*****

Герменевтика и деконструкция. – СПб., 1999.

Головко Б.А. Філософська антропологія. – К., 1997.

Гуревич П.С. Философская антропология. – М., 1997.

Кошарний С.О. Біля джерел філософської герменевтики (В. Дільтей та Е. Гуссерль). – К., 1992.

Рьод В. Шлях філософії: ХІХ-ХХ століття. – К., 2009.

Философы Франции: словарь. – М., 2008.

Структуралізм/постструктуралізм

Структурна лінгвістика Ф. де Соссюра як основа структуралізму. Російська школа формалізму: «морфологія казки» В.Проппа; теорія мовленнєвих актів Р.Якобсона. К.Леві-Строс: методологія культурно-антропологічних досліджень. Концепція структурного психоаналізу Ж.Лакана. Р.Барт: структуралізм як діяльність. Структуралістська методологія М.Фуко.

Обмеженість структуралізму та його критика П. Рікером. Самокритика структуралізму у постструктуралізмі: зміна категоріального апарату та філософських настанов. «Текстоцентризм» Р.Барта. Постструктуралістські погляди Ж.Лакана. М.Фуко: від «епістем» до «дискурсу» та «дискурсивних практик». Теорія інтертекстуальності Ю.Крістевої.

Література

Барт Р. Избранные работы: Семиотика. Поэтика. – М., 1994.

Барт Р. Система моды. Статьи по семиотике культуры. – М., 2000.

Барт Р. Фрагменти мови закоханого. – Львів, 2006.

Барт Р. S/Z. – М., 2001.

Кристева Ю. Избранные труды: Разрушение поэтики. – М., 2004.

Кристева Ю. Самі собі чужі. – К., 2004.

Кристева Ю. Полілог. – К., 2004.

Лакан Ж. Инстанция буквы в бессознательном или судьба разума после Фрейда. – М., 1997.

Лакан Ж. Семинары. – М., 1998. – Кн. 1–2.

Лакан Ж. Функция речи и поле речи и языка в психоанализе. – М., 1995.

Леві-Строс К. Мифологии : в 4 т. – М.; СПб., 1999. – Т. 1.

Леві-Строс К. Міт і значення // Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки. – Львів, 1996. – С. 343–356.

Леві-Строс К. Первісне мислення. – К., 2000.

Леві-Строс К. Структурна антропологія. – К., 2000.

Пропп В.Я. Морфология волшебной сказки. – М., 2003.

Рикер П. Конфликт интерпретаций. – М., 2002.

Сосюр Ф.де. Курс загальної лінгвістики. – К., 1998.

Якобсон Р. Избранные труды. – М., 1985.

*****

Декомб В. Современная французская философия. – М., 2000.

Дьяков А.В. Философия постструктурализма во Франции. – Москва - Нью-Йорк - Санкт-Петербург, 2008.

Пассмор Дж. Современные философы. – М., 2002.

Рюс Ж. Поступ сучасних ідей: Панорама новітньої науки. – К., 1998.

Французская семиотика: От структурализма к постструктурализму. – М., 2000.

Філософія постмодернізму

Французький постмодернізм. Трансцендентальний емпіризм Ж.Дельоза. Ж.Дельоз, Ф.Гваттарі: філософія як мистецтво конструювання концептів. Деконструкція Ж.Дерріда. Концепція метанаративів Ж.-Ф.Ліотара. Теорія симулякрів Ж. Бодрійяра. Критика індивідуалізму Ж. Ліповецьки. «Суспільство спектаклю» Гі Дебора. Критичний постмодернізм А.Бадью. Філософія гедонізму М.Онфре. Анти-філософія та контр-історія філософія.

Американський постмодернізм: неопрагматизм Р.Рорті; постмодерний неомарксизм Ф.Джеймісона. Італійський постмодернізм: У.Еко, Дж.Ваттімо. Поп-філософія С. Жижека. Філософське осмислення сучасності Дж. Агамбена.

Література

Агамбен Дж. Что современно? – К., 2012.

Бадью А. Манифест философии. – СПб, 2003.

Бодрийяр Ж. Симулякри і симуляція. – К., 2004.

Бодрийяр Ж. Система вещей. – М., 2001.

Ваттімо Дж. Прозрачное общество. – М, 2002.

Дебор Г. Общество спектакля. – М., 2000.

Делез Ж, Гваттарі Ф. Что такое философия? – М., 1998.

Делез Ж, Гваттарі Ф. Капіталізм і шизофренія: Анти-Едіп. – К., 1996.

Делез Ж. Логика смысла. – М., 1998.

Делез Ж. Различие и повторение. – СПб., 1998.

Деррида Ж. Голос и феномен (и другие работы по теории знака Гуссерля). – СПб., 1999.

Деррида Ж. О грамматологии. – М., 2000.

Деррида Ж. Письмо та відмінність: Есе. – К., 2004.

Деррида Ж. Эссе об имени. – М., 1998.

Деррида Ж. Позиції. Бесіди з Анрі Райсом, Юлією Крістевою, Жаном Луї Удбіном, Гі Скарпетта. – К., 1994.

Деррида Ж. Структура, знак і гра в дискурсі гуманітарних наук // Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки. – Львів, 1996.

- Джеймісон Ф. Постмодернізм, або Логіка культури пізнього капіталізму. – К., 2008.
- Жижек, С. Добро пожаловать в пустыню Реального! – М., 2002.
- Жижек С. Погляд скося: Вступ до Жака Лакана крізь популярну культуру. – Львів, 2007.
- Жижек Славой. Устройство разрыва. Параллаксное видение. – М., 2008.
- Еко У. Роль читача. Дослідження з семіотики текстів. – Львів, 2004.
- Липовецьки Ж. Эра пустоты: эссе о современном индивидуализме. – Спб, 2001.
- Лиотар Ж.-Ф. Состояние постмодерна. – М., 1998.
- Онфре М. Несчастья (и величие) философии [Электронный ресурс] // Censura. – 2005. – Режим доступа: <http://www.censura.ru/articles/miseregrandeur.htm>
- Онфре М. Сила життя. Гедоністичний маніфест. – К., 2016.
- Після філософії: кінець чи трансформація? Рорти, Ліотар, Фуко, Деррида, Девідсон, Дамміт, Патнем, Апель, Габермас, Гадамер, Рикьор, Макінтайр, Blumenberg, Тейлор. – К., 2000.
- Рорти Р. Случайность, ирония и солидарность. – М., 1996.
- Рорти Р. Философия и зеркало природы. – Новосибирск, 1997.
- Фуко М. Археологія знання. – К., 2003.
- Фуко М. Воля к истине: по ту сторону знания, власти и сексуальности. – М., 1996.
- Фуко М. История безумия в классическую эпоху. – СПб., 1997.
- Фуко М. Історія сексуальності. – Х., 1997. – Т. 1: Жага пізнання; Т. 2: Інструмент насолоди; Т. 3: Плекання себе.
- Фуко М. Наглядати і карати: Народження в'язниці. – К., 1998.
- Фуко М. Слова и вещи. Археология гуманитарных наук. – М., 1977.
- Фуко М. Що таке автор? // Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки. – Львів, 1996.
- Эко У. Отсутствующая структура. Введение в семиологию. – СПб., 1998.

*****

- Джохадзе И. Неопрагматизм Ричарда Рорти. – М., 2001.
- Жак Деррида в Москве: деконструкция путешествия. – М., 1993.
- Енциклопедія постмодернізму / За ред. Ч.Е. Вінквіста, В.Е. Тейлора. – К., 2003.
- Історія філософії : підручник : у 7 т. Т. 6. Сучасна світова філософія / В. І. Ярошовець, Г. Є. Аляєв, І. В. Бичко та ін. ; за ред. В. І. Ярошовця. – К., 2013.
- Ильин И.П. Постмодернизм от истоков до конца столетия: эволюция научного мифа. – М., 1998.
- Усманова А.Р. Умберто Эко: парадоксы интерпретации. – Минск, 2000.
- Французская семиотика: От структурализма к постструктурализму. – М., 2000.

РОСІЙСЬКА ФІЛОСОФІЯ

Докласичний період розвитку російської філософії.

О.Радіщев, М.Ломоносов, М.Новіков. П.Чаадаєв. Слов'янофіли та західники. Прояви екзистенційних мотивів в російській філософії ХІХ ст. Ф.Достоевський. Л.Толстой.

Класичний період російської філософії

Філософія всеєдності В.Соловйова; школа філософії всеєдності (С. і Є.Трубецькі). М.Федоров і російській космізм. Академічна релігійна філософія. П.Флоренський. Софіологія С.Булгакова. Інтуїтивізм та ідеал-реалізм М.Лосського. Абсолютний реалізм С.Франка. Метафізика всеєдності Л.Карсавіна. Філософія розуміння В.Розанова. Релігійний екзистенціалізм Л.Шестова. Екзистенційний персоналізм М.Бердяєва. Позитивізм у Росії. Емпіриомонізм і тектологія О.Богданова. Російське неокантіанство. Рецепція феноменології: Г.Шпет, О.Лосєв, М.Бахтін. Російська філософія імені та мови.

Література

- Бахтин М. М. Проблемы поэтики Достоевского. – М., 1972.
- Бердяев Н.А. О России и русской философской культуре. – М., 1990.
- Бердяев Н. А. Самопознание (Опыт философской автобиографии). – М., 1991.
- Бердяев Н. А. Философия свободного духа. – М.: Республика, 1994.
- Бердяев Н.А. Философия свободы. – М., 1989.
- Богданов А. А. Тектология: Всеобщая организационная наука. В 2 кн. – М., 1989.
- Богданов А.А. Эмпериомонизм. – М., 2003.
- Булгаков С. Н. Сочинения в двух томах. Т. 1. Философия хозяйства. Трагедия философии. – М., 1993; Т. 2. Избранные статьи. – М., 1993.
- Введенский А.И., Лосев А.Ф., Радлов Э.Л., Шпет Г.Г. Очерки истории русской философии. – Свердловск, 1991.
- Зеньковский В.В. История русской философии : В 2 т. – Л., 1991.
- Киреевский И. Критика и эстетика. – М., 1979.
- Лосев А.Ф. Владимир Соловьёв и его время. – М., 1990.
- Лосев А.Ф. Из ранних произведений. – М., 1990.
- Лосский Н. О. Избранное. – М., 1991.
- Лосский Н. О. Условия абсолютного добра: Основы этики. Характер русского народа. – М., 1991.
- Н. Бердяев о русской философии. – Свердловск, 1991. – Т. 1–2.
- Розанов В.В. Сочинения: В 2-х т. – М., 1990.
- Соловьёв В. С. Сочинения в 2 т.: 2-е изд. – М., 1990; Т. 2. – М., 1990.
- Трубецкой Н.С. История, культура, язык. – М., 1995.

- Фёдоров Н. Ф. Сочинения. – М., 1982.
 Флоренский П. А. Том 1. Столп и утверждение истины. – М., 1990.
 Флоренский П. А. Том 2. У водоразделов мысли. – М., 1990.
 Франк С. Л. Духовные основы общества. – М.: Республика, 1992.
 Франк С. Л. Сочинения. – М., 1990.
 Чаадаев П.Я. Сочинения. – М., 1989.
 Шестов Л. Афины и Иерусалим. – СПб, 2001.
 Шестов Л. Избр. соч. – М., 1993.
 Шпет Г. Мысль и слово. Избранные труды. – М., 2005.

*****

Алексеев П.В. Философы России XIX–XX столетий. Биографии, идеи, труды. – М., 2002.

Аляев Г. Філософський універсум С.Л.Франка. Персоналістична метафізика всеєдності в горизонтах нової онтології ХХ ст. – К., 2002.

Гайденко П.П. Владимир Соловьёв и философия Серебряного века. – М., 2001.

Евлампиев И.И. История русской метафизики в XIX–XX веках. Русская философия в поисках Абсолюта. – СПб., 2000.

Лаут Р. Философия Достоевского в систематическом изложении / Под ред. А.В. Гульги; Пер. с нем. И.С. Андреевой. – М., 1996.

Мотрошилова Н.В. Мыслители России и философия Запада (В. Соловьёв, Н. Бердяев, С. Франк, Л. Шестов). – М., 2006.

Пустарнаков В.Ф. Университетская философия в России. Идеи. Персоналии. Основные центры. – СПб., 2003.

Русская философия : Словарь / Под ред. М.А. Маслина. – М., 1999.

Тихолаз А.Г. Платон і платонізм в російській релігійній філософії другої половини ХІХ – початку ХХ століть. – К., 2002.

Хоружий С.С. После перерыва. Пути русской философии. – СПб., 1994.

УКРАЇНСЬКА ФІЛОСОФІЯ

Докласичний період розвитку української філософії

Києворуська філософська думка: Іларіон Київський, К.Смолятич, К.Туровський. Філософські ідеї XIV-XVI століть. Філософські курси в Острозькій академії та Києво-Могилянському колегіумі.

Класичний період розвитку української філософії

Г.Сковорода – родоначальник української класичної філософії. Філософія в українських університетах. Кирило-Мефодіївське братство. «Філософія

серця» П.Юркевича. Натуралістично-позитивістські ідеї: М.Драгоманов, В.Лесевич, О.Потебня. Екзистенційно-романтична хвиля: Л.Українка, М.Коцюбинський, В.Винниченко. Культурно-філософське відродження. Екзистенційно-антропологічний поворот Київської філософської школи.

Література

- Велесова Книга. – К., 1995.
- Бычко И.В. Познание и свобода. – М., 1969.
- Гоголь Н.В. Выбранные места из переписки с друзьями. – М., 1990.
- Драгоманов М.П. Вибране. – К., 1991.
- Ларіон Київський. Слово про Закон і Благодать / Давня українська література. Хрестоматія. – К., 1992.
- Костомаров М. Две русские народности. – К.; Харьков, 1991.
- Кримський С.Б. Запити філософських смислів. – К., 2003.
- Кримський С.Б. Під сигнатурою Софії. – К., 2008.
- Літопис руський. – К., 1989.
- Кониський Г. Філософські твори: У 2-х т. – К., 1990.
- Маланюк Є. Нариси з історії нашої культури. – К., 1992.
- Огієнко І. Українська культура. – К., 1991.
- Пам'ятки братських шкіл на Україні. – К., 1988.
- Попович М.В. Микола Гоголь. – К., 1989.
- Попович М.В. Григорій Сковорода: філософія свободи. – К., 2007.
- Прокопович Ф. Філософські твори: в 3 т. – К., 1979-1981.
- Сковорода Г. Твори : У 2 т. – К., 1994.
- Табачковський В.Г. Ми у філософії та філософія в нас // Філософська думка. – 1998. – № 4–6.
- Табачковський В.Г. У пошуках невтраченого часу. Нариси про творчу спадщину українських філософів-шістдесятників. – К., 2002.
- Франко І.Я. Що таке поступ?// Франко І.Я. Зібрання творів у 50 т. – К., 1976.– Т.45.
- Чижевський Д. Філософські твори: у 4-х тт. – К.: Смолоскип, 2005.
- Шинкарук В.І. Вибрані твори: у 3-х т. – К., 2003-2004.
- Шинкарук В.І. "Хрущовська відлига" і нові тенденції в публікаціях Інституту філософії АН України в 1960-х роках // Філософська думка. – 1998. – № 4–6.
- Юркевич П.Д. Вибране. – К., 1993.
- Юркевич П.Д. Философские произведения. – М., 1990.
- *****
- Багалій Д. Український мандрований філософ Григорій Сковорода. – К., 1992.
- Бичко А.К. Леся Українка. Світоглядно-філософський погляд. – К., 2000.
- Бичко А.К. Становлення правознавчої думки в Україні. Феномен Пилипа Орлика (аналіз філософа). – К., 2009.
- Бичко А.К., Бичко Б.І. Світлотінь Касіяна (Калліста) Саковича. – К., 2005.

- Бичко А.К., Бичко І.В. Феномен української інтелігенції. Спроба екзистенційного аналізу. – К., 1995.
- Бычко А.К. Народная мудрость Руси. Анализ философа. – К., 1988.
- Бычко А.К. Леся Українка. Світоглядно-філософський погляд. – К., 2000.
- Горський В. С., Кислюк К. В. Історія української філософії: Підручник. – К., 2004.
- Грабович Г. Шевченко як міфотворець. – К., 1991.
- Давньоруське любомудріє: Тексти і контексти. – К., 2006.
- Драч І.Ф., Кримський С.Б., Попович М.В. Григорій Сковорода. – К., 1984.
- Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст. – К., 1992.
- Забужко О. Шевченків міф України. – К., 1992.
- Захара І.С. Стефан Яворський. – Львів, 1991.
- Ісаєвич Я.Б. Братства та їх роль у розвитку української культури XVII–XVIII ст. – К., 1966.
- Історія української філософії: Підручник. – К., 2008.
- Кашуба М.В. Георгий Конисский. – М., 1979.
- Києво-Могилянська академія в іменах, XVII–XVIII ст. – К., 2001.
- Крисаченко В.С. Історія української філософії. Хрестоматія-довідник. – К., 2006.
- Литвинов В.Д. Україна в пошуках своєї ідентичності. XVI – початок XVII століття. Історико-філософський нарис. – К., 2008.
- Мицько І. Острозька слов'яно-греко-латинська академія. – К., 1990.
- Нічик В.М. Феофан Прокопович. – М., 1977.
- Нічик В.М. Петро Могила в духовній історії України. – К., 1997.
- Ткачук М. Л. Спадщина Памфіла Юркевича: світовий і вітчизняний контекст. – К., 1995.
- Філософська думка в Україні: Біобібліографічний словник. — К., 2002.